

Paul Martial: “Ge tillbaka nycklarna till landet” – Om Sudan

[Ur [International Viewpoint](#), 13 oktober 2022. Översättning från engelska, Göran Källqvist.]

Ett år efter militärens statskupp mot övergångsprocessen efter al-Bashirs fall, fortsätter mobiliseringen mot den svaga och splittrade regeringen. Befolkningens strukturer för självorganisering har tagit över det politiska området och kämpar både mot de traditionella partierna och västs diplomati, som är för en återgång till status quo.

Al-Bashirs fall

Al-Bashirs kupp 1989, som stöddes av islamisterna i den al-Turabi-ledda Nationella islamistiska fronten (NIF), kastade gradvis in Sudan i en djup kris. Den nya regeringen inledde ett kostsamt krig mot befolkningarna i Sydsudan i namn av jihad, införde en bakåtsträvande moral för sudanesernas livsstil och hjälpte militärhierarkin att lägga beslag på rikedomarna. Den ökade också diskrimineringen mot befolkningarna i periferin så mycket att landet fortfarande är oerhört splittrat mellan det akademiker kallar ”kusteliten”, eller stor-Khartoum, och andra eftersatta eller föraktade regioner.

Med början 2010 organiserades demonstrationer mot den ekonomiska krisen, och de antog snabbt en regeringsfientlig politisk prägel. Revolutionen 2019 fick sin näring från denna kamp. Mobiliseringarna var så kraftfulla att armén inte hade något annat val än att avsätta al-Bashir och ta makten. En manöver som omedelbart ifrågasattes av revolutionärerna, som krävde en civil regering. Det våldsamma förtrycket var ineffektivt och armén tvingades träffa en uppgörelse. Den gick med på att bilda ett högsta råd bestående av militärer och civila, med general Burhan som ordförande, och en civil regering ledd av en ekonom, Abdallah Hamdok.

Denna regering blev dubbelt svag, både gentemot militären och befolkningen. Å ena sidan förde den en politik att rensa ut militanta islamister från den högre civilförvaltningen och började avveckla arméns ekonomiska struktur; å den andra genomförde den en åtstramningspolitik som IMF (Internationella valutafonden) och västregeringarna hade tvingat fram. Militären utnyttjade folkets trötthet och till och med förbittring mot Hamdoks ekonomiska och sociala politik för att gripa makten. General Burhan satt kvar som ordförande för det enväldiga rådet och Mohamed Hamdan Dagalo, känd som Hemidti, blev hans vice ordförande.

Militärregeringens föga ärofulla meriter

Efter statskuppen den 25 oktober 2021 lyckades kuppmaakarna inte hävda sin makt. Tvärtemot vad de trodde, gav inte befolkningens förkastande av Abdallah Hamdoks regering dem någon social bas. I synnerhet som många minns landets historia, som är van vid förtryckande och korrumpade militärregeringar.

Trots förtrycket, som har lett till dussintals döda och hundratals skadade och fängslade, har inte

mobiliseringarna avtagit.

I ett försök att bryta dödläget inledde militären en manöver. I sin deklaration från juli 2022 förklarade de sig för en civil regering och upprättande av ett högsta råd utan att egentligen precisera hur det skulle se ut. Men finansministern specificerade att rådet skulle ha i uppgift att försvara landets suveränitet och som sådant ha ansvaret för försvaret, utrikespolitiken och kontroll över landets centralbank.¹ Med andra ord i huvudsak statens grundläggande funktioner.

Denna manöver har inte fått något större stöd i samhället.² Den har som mål att försöka skylla dödläget på motståndarna och låta en civil regering sköta ett ekonomiskt utblottat land. IMF:s beräkningar finns i FN:s senaste rapport.³ Bruttonationalproduktens reella tillväxt beräknas till bara 0,3% och inflationen 245,1% 2022. De genomsnittliga priserna på durra och hirs har ökat med 150 respektive 250% jämfört med 2021, och med 550 respektive 650% under de senaste 5 åren. Brist på elektricitet, bränsle, livsmedel och andra varor får dramatiska konsekvenser för den fattigaste delen av befolkningen, vilket anges i ovan nämnda FN-rapport:

Det beräknas att nästan en fjärdedel av befolkningen befinner sig i en situation av akut svält under den magra säsongen från juni till september.... Upp till 11,7 miljoner människor (en ökning med 2 miljoner) förväntas vara utsatta, inklusive 3,1 miljoner i en kritisk situation.

Svagt stöd för kuppen

Kuppmakarna litar alltmer till militanta islamister.⁴ Under al-Bashir utgjordes statsapparaten, och även de offentliga företagens, grundstomme av islamistiska anhängare och sympatisörer till NIF. De följde således den strategi att ta sig in i den höga administrationen som förespråkades av dess ledare al-Turabi.⁵ Under revolutionen avskedades många av dessa höga tjänstemän. I och med kuppen återinsattes de gradvis på sina poster, och visade på så sätt att Burhans regering utvecklas längs den väg som al-Bashir hade dragit upp. Militanta fundamentalister utnyttjade öppningen och omorganiserade sig och bildade ett parti: Stora islamska strömningen.⁶

Mer överraskande vid en första anblick är att en del regionala miliser som kämpade mot al-Bashirs regim stöder dem. I själva verket förde al-Bashir inte bara krig mot Sydsudan, som blev självständigt 2011. Han förde också krig i Darfur, Södra Kordofan och Blå Nilen. I många år angreps befolkningarna av Janjaweed, som leddes av Hemidti i al-Bashirs tjänst. De försökte genomföra en etnisk rensning mot vissa samhällen. Som ett svar bildade de sistnämnda väpnade grupper som kämpade mot Hemidtis soldater. Under revolutionen 2019 anslöt sig dessa miliser till koalitionen av krafter som stred för förändring, och deltog i Abdallah Hamdoks civila regering. Ledaren för Rättvis- och jämlikhetsrörelsen (JEM), Djibril Ibrahim, är fortfarande ekonomiminister, och ledaren för en fraktion i Sudans Befrielsearmé (SLA), Minni Minawi, innehar fortfarande posten som guvernör i Darfur. Hur kan vi förklara att dessa två miliser stödde kuppen? Det finns många olika

1 [Dabanga](#), 19 september 2022.

2 [L'Orient-Le Jour](#), 14 augusti 2022.

3 "The situation in Sudan and the activities of the United Nations Integrated Transition Assistance Mission in Sudan", 19 augusti 2022, ref. S/2022/667.

4 [Le Monde](#), 22 april 2022.

5 Abdullahi Ali Ibrahim, "A Theology of Modernity: Hasan al-Turabi and Islamic Renewal in Sudan", *Africa Today*, sommar-höst 1999, vol 46, nr 3-4; *Islam in Africa* (sommar-höst 1999), s 195-222. Publicerad av Indiana University Press.

6 [Le Monde](#), 28 april 2022.

delar till ett svar. För det första tror deras ledare inte att civila kan erövra makten och behålla den, på grund av arméns inflytande och historia. För det andra spelade den tidigare fienden, Hemidti, en central roll under förhandlingarna med dessa två miliser. Han räknade med splittringen mellan Khartoum och periferin. Han försvarade idén att revolutionen leddes av kusteliten, som bara skulle fortsätta den utfrysning som befolkningarna i periferin drabbades av. Härav följde tanken att bilda ett block med ledarna från periferin för att upprätta en maktbalans, och varför inte en dag komma till makten. Slutligen var dessa grupper känsliga för behovet att vara mer på den starkare sidan, och visade med detta att de flesta väpnade grupper i regionen är politiskt inkonsekventa.

En heterogen regering

Motsättningarna är intensiva bland kuppmaakarna. Den mest uppenbara är mellan rådets ordförande, Burhan, en militär stabschef som tillhör eliten i stor-Khartoum, och vicepresidenten Hemidti, en före detta kamelförare som lyckades omvandla Janjaweed till en paramilitär styrka, Snabbinsatsstyrkorna (RSF – Rapid Support Forces).⁷ Denna tvåhövdade regering är dömd att arbeta tillsammans på grund av att de politiska och militära styrkeförhållandena mellan de två ledarna är jämna. Var och en av dem har egna finansieringskällor. Den militära hierarkin äger den största bankinstitutionen, Omdurman National Bank, liksom bygg- och jordbruksföretag.⁸ RSF:s finansieringskällor är guldgruvor,⁹ handel med migranter¹⁰ och tillhandahållande av legoknektar till Saudiarabiens och Förenade Arabemiratens (UAE) krig i Jemen.¹¹

Det finns andra sprickor inom själva armén, med närvaron av islamistiska officerare närstående Nationella kongressen, som kommer från NIF, och speciella enheter som Nationella underrättelse- och säkerhetstjänsten (NISS), ett underrättelseorgan och politisk polis som har en omfattande självständighet med speciella ekonomiska nätverk.

Dessa olikheter är en källa till svaghet för regeringen och instabilitet. Utnyttjandet av varandras svagheter får inte bli så ödesdigert att hela maktbyggnaden kan falla samman. Alla huvudpersonerna är väl medvetna om detta.

Sudan centralt för geopolitiska intressen

Kuppmaakarna gynnas av att en stor del av länderna i regionen är så eftergivna. Två dagar före kuppen gjorde Burhan en resa till Egypten. Att han fick grönt ljus från sin mäktiga granne var avgörande. Historiskt har Egypten varit knutet till Sudan sedan den sistnämnda koloniserades av en engelsk-egyptisk överhöghet. De två ländernas arméer har mycket starka band. Egypten behöver Sudan som allierad i sin dispyt med Etiopien om användningen av Nilens vatten i och med bygget av Stora etiopiska renässansdammen. Det är också en gränsdispyt mellan Sudan och Etiopien, som gör anspråk på bördig mark i al-Fashaga-området. Trots att Saudiarabien och UAE fördömde kuppen är de inte negativa till en stark och auktoritär centralmakt som är en källa till stabilitet, en viktig beståndsdel för dessa två länder. Dessutom vill dessa två Gulfmonarkier ha fortsatt nytta av

7 [Sudan Tribune](#), 28 september 2022.

8 "How military control of the economy obstructs democracy in Sudan", Breaking the Bank C4ADS

9 "Exposing the RSF's secret financial network", [Global Witness](#), 9 december 2019.

10 *The Enough Project*, *Border Control from Hell: How the EU's migration partnership legitimizes Sudan's "militia state"*.

11 [Middle East Eye](#), 13 januari 2019.

hjälpn från RSF-trupper under sitt krig mot huthierna i Jemen.

På rysk sida försöker de flytta fram sina positioner genom att återuppliva en principöverenskommelse som uppnåddes under al-Bashir, om att inrätta en militärbas i staden Port Sudan. En speciellt strategisk plats:

I ryska ögon är Port Sudan en central position mitt i Röda havet, en strategisk korridor som förbinder Medelhavet med Indiska oceanen via Suezkanalen och Bab-el-Mandeb-sundet, en flaskhals där 12% av världshandeln passerar, och ett gränssnitt mellan Afrika och Mellanöstern.¹²

Dessutom har Wagnergruppen funnits i Sudan sedan 2017, och driver guldgruvorna tillsammans med Hemidti.¹³ Ryssland ger diplomatiskt stöd till juntan.

Vad gäller västländerna, så försöker de genomdriva sin lösning via diplomatiska kanaler, förhandlingar med militären som gör det möjligt att återvända till den tidigare situationen med en faktisk maktindelning mellan militär och civila. Det är en lösning som revolutionärerna helt tillbakavisar och vidmakthåller sin paroll angående juntan: ”Inga förhandlingar, inget partnerskap, ingen legitimitet”. FN:s sändebud, Volker Perthes, ansluter sig givetvis till västs ståndpunkt, vilket ökar befolkningens vrede.¹⁴

Självorganiseringen skakar om de traditionella partierna

Det finns historiskt två stora partier i Sudan: Ummapartiet och Unionistpartiet. De har många saker gemensamt. För det första var dessa två organisationer det politiska uttrycket för vissa brödraskap, Khathmiya för Unionistpartiet och Mahdiya för Ummapartiet. Ummapartiets mahdister utkämpade 1885 ett segerrikt självständighetskrig. Denna erfarenhet slutade 13 år senare med ett fruktansvärt förtryck från de brittiska trupperna. Mahdisterna har alltid förespråkat ett självständigt Sudan medan Khatmiyas anhängare har drivit kampanjer för en union med Egypten som en lösning på självständigheten, därav namnet unionistparti. Dessa partier har en dynastikaraktär: deras ledare kan bara komma från Muhammad ibn Abdallahs familj, kända som mahdis, och för unionisterna från Mirghanifamiljen, en av de släktgrenar som härstammar från profeten Muhammed. I politiska frågor är de konservativa, och liberala på ekonomisk nivå. Bortsett från historien och konkurrensen mellan de två partiapparaterna, finns det i grund och botten ingen större skillnad, och de hade ingen ledande roll under den revolutionära processen. Deras ledare tillhör eliten i Khartoum, vilket gjorde det lättare för dem att få ministerposter i regeringen under övergången. Om inte de folkliga påtryckningarna fanns, så skulle de vara beredda att acceptera FN:s medling för en återgång till den tidigare situationen.

Under revolutionen 2019 uppstod självorganiseringsstrukturer som till största delen hade sitt ursprung i tidigare mobiliseringar. Således bildades Sudans yrkesutbildades förbund (APS), som samlar intellektuella yrkesutbildade som advokater, akademiker, etc., 2012. Det hade en avgörande roll under revolutionen 2019 och är fortfarande avgörande i de aktuella mobiliseringarna.

Samtidigt utvecklades en självorganiseringsstruktur, motståndskommittéer, som finns närvarande i landets större städer. Många av dessa kommittéers organisatörer hade varit aktiva i organisationer

¹² [Geostrategia](#), 12 juni 2022.

¹³ [adf](#), 19 juli 2022.

¹⁴ [Africanews](#), 1 juni 2022.

som Girifna ("Vi har fått nog"), Al taghyr al an ("Förändring nu"), Sharara ("Gnistan") eller Khalass ("Nog"), en struktur som finns i Gedaref, regionhuvudstad i al Qadarif.

Motståndskommittéerna är ryggraden i kampen mot Burhans och Hemidtis kupp. Det är i dessa strukturer som mobiliseringar, diskussioner och materiell solidaritet äger rum, och de blir alltmer politiserade vartefter kampen utvecklas. Efter en lång diskussion som ägde rum över hela landet antog de ett "folkmaktsdokument". Programmet i detta dokument försvarar kraven på demokrati och rättvisa, och redogör framförallt i detalj hur den nya makten måste utövas. Den viktigaste tanken är att främja folkets makt med grundläggande strukturer som är de som avgör och samordnar över hela landet. Detta dokument/stadga är viktigt eftersom det föreslår ett politiskt alternativ till försöken att försonas med kuppmakarna.

För att motverka all lust till överenskommelser med militärjuntan bildades Krafter för radikal förändring (FRC) med deltagande från APS, fackföreningar och kvinnoorganisationer, liksom sudanesiska kommunistpartiet, som under hela sin historia har lyckats behålla ett visst inflytande under mobiliseringarna.

De feministiska kraven är centrala under revolutionen. Al-Bashirs fall är också delvis ett resultat av kampen för kvinnans rättigheter, som alliansen mellan militären och islamisterna har gått mot i decennier.

Den feministiska rörelsen har en lång historia i Sudan, ända tillbaka till 1952 då Sudanesiska kvinnoförbundet bildades. Trots ett hårt förtryck har kampen pågått sedan dess. Ett feministiskt manifest har antagits av omkring 50 organisationer. Demonstrationer har organiserats mot våld mot kvinnor, inklusive artikel 146 i Sudans konstitution, som tillåter stening av kvinnor som gjort sig skyldiga till äktenskapsbrott.

Feministisk kamp pågår också under revolutionen, mot sexistiska uppfattningar som fortfarande är vanliga. Dessa strider gör det således möjligt att förändra samhället i dessa frågor.¹⁵

En rasistisk och etnicistisk junta

Uppbygget av ett ojämnt Sudan med en periferi som föraktas av eliten i stor-Khartoum är delvis en konsekvens av den brittiska kolonialpolitiken. Den brittiska administrationen försökte hindra den nationalistiska glöden från att påverka landets södra del genom att införa en nästan total uppdelning. När Sudan blev självständigt fortsatte kusteliten att påtvinga hela landet sin vision. Krafter som det sudanesiska kommunistpartiet och John Garangs SPLA gick mot den. Sydsudans ledare Garang hade inte för avsikt att skilja syd och nord åt, utan ville ha ett enat, multireligiöst Sudan som var öppet för alla. Efter hans död 2005 rörde sig hans efterträdare, både Salva Kiir och Riek Machar, i riktning mot självständighet för syd genom att strida för att ta över det nya landets tillgångar.

Detta gift, stor-Khartoums elitism, har spridit sig i dagens Sudan:

Ända sedan självständigheten 1956 har Sudans periferi varit central för landets pågående konflikter. Dess asymmetriska förhållande till en "centralmakt" som präglades av en extrem centralisering kan till och med anses vara den grundläggande orsaken till dessa konflikter. "Centrums" oförmåga att få bort denna asymmetri och ena landet förklarar också konflikternas

15 [BBC News](#), 1 april 2019.

långa varaktighet i de ”två områdena” Nubabergen och Blå Nilen, som bidrog till konflikten i Darfur och ledde till att Sydsudan bröt sig ut 2011.¹⁶

En av den revolutionära kampens utmaningar är att införliva denna antielitistiska dimension och säkerställa alla medborgares jämlikhet, oavsett deras ursprung. Medvetenheten om detta problem börjar sprida sig. Så när al-Bashir 2018 anklagade demonstranterna för att vara manipulerade av rebellerna i Darfur, så svarade de med en röst, ”Vi är alla darfurier”.¹⁷ Men trots ansträngningarna från revolutionärernas mest medvetna del fortlever den etnicistiska ideologin som gör vissa medborgare till andra klassens medborgare, beroende på deras region.

Stärka den revolutionära processen

Trots juntans förtryck och västlänternas manövrer lyckades inte kuppen försvaga folkets kampvilja. Givetvis kan vissa demonstrationer vara mer eller mindre massiva, men på det hela taget är mobiliseringsnivån fortfarande hög. Med tiden ökar den politiska mognaden, och till de traditionella partiernas stora förtvivlan ser sig motståndskommittéerna alltmer som en del av den politiska scenen. Det finns en stark samverkan mellan kampens olika strukturer, som ger näring åt revolutionens mångfald. Revolutionärerna skulle gynnas av att höja medvetenheten bland soldaterna. Även om den militära hierarkin, oavsett sina interna intriger, kommer att bli kvar på de maktavandandes sida, så gäller inte samma sak för de meniga soldaterna. De kommer främst från fattiga regioner och underskattas ofta. De kan vara känsliga för diskussioner om social rättvisa. Med tanke på förtrycket är det förvisso inte lätt att smida band, men det kan visa sig få effekter för resten av rörelsen.

Vi kan bara beklaga att den internationella solidariteten är så svag. Än idag är Sudan det enda land vars befolkning försvarar sin revolution. Den internationella solidariteten är inte uppgiften vuxen. Det exempel som bör följas och utvidgas är det arbete som genomförs i Storbritannien av olika organisationer.¹⁸ Solidariteten måste bli mer omfattande, speciellt i väst, som pressar på enormt för en återgång till status quo. Vi måste därför gå mot det med kraft genom att bekämpa det inom dessa länder själva.

En seger för revolutionärerna på basis av ett program som det som motståndskommittéerna för fram skulle bromsa förslavandet av arabvärlden och mer allmänt Afrika.

Som svar på al-Bashirs kupp 1989 komponerade Mohamed Wardi, en av Sudans största sångare, sången ”Ge tillbaka nycklarna till landet”. 30 år senare har tiotusentals sudaneser tagit upp denna sång, och upptäckt kontinuiteten med den kamp som dessa verser redogör för.¹⁹

Demonstrationståget rör sig framåt mot dig
Framför dig pressas folk samman och står upp
Och de säger, ”Ge tillbaka dem!” (2 gånger)
Ge tillbaka dem och ni ger inte tillbaka dem
Har ni tyckt synd om oss någon dag,
Så att vi nu ska förbarma oss över er?

¹⁶ [Hypotheses](#), oktober 2019.

¹⁷ Den exakta formuleringen är: دارفور البلد كل مغرور و عنصري يا: ni rasistiska och arroganta, vi är alla darfurier (bokstavligen: hela landet är Darfur).

¹⁸ [Mena Solidarity Network](#), 19 september 2022.

¹⁹ Verserna översatta till franska av [Sudfa Media](#). Översättning till engelska av IVP.

Ge tillbaka nycklarna till landet (3 gånger)
Ge tillbaka kläderna och sjalarna
Ge tillbaka Koranen och radbanden
Ge tillbaka moskéerna och kyrkorna
Ge slutligen tillbaka nycklarna till landet!
Ge tillbaka våra förfäders skatter,
Ge tillbaka våra barns själar,
Och våra egna vapen som drabbar oss,
Vapnen som siktar mot våra bröst och ändå tillhör oss
Ge tillbaka dem till oss.
Ge tillbaka den förlorade tiden,
Dessa år av landsflykt och sorg,
Drömmarna vi har levt,
Drömmen om ett så stort land som dör av svält,
Ge slutligen tillbaka nycklarna till landet!
Vart ska ni fly? Säg mig, vart ska ni fly? Vart ska ni fly?
Hur ska ni fly från allt detta lidande och all denna svält?
Hur ska ni fly från era dyra skolor (er utbildning för de rika)?
Hur ska ni fly från ett folk som gav er sin mjölk men ni inte hjälpte i gengäld
Bara förödmjukelser och svält?
Ni som vattnar landet med gift
Hur ska ni fly från dessa minnen och deras spår av plågor och lidande?
Hur ska ni fly från mammans mjölk och Guds straff?
Hur ska ni kunna fly när era händer är indränkta i blod?
Och blodet förenar sig med oss och säger: ”Ge tillbaka dem.”